

ISSN: 3060-4613

MAKTABGACHA
VA MAKTAB
TA'LIMI VAZIRLIGI

O'zbekiston
Milliy Pedagogika
Universiteti

№2(2)
2026

- 13.00.00 Pedagogika fanlari
- 13.00.01 Pedagogika nazariyasi. Pedagogik ta'limotlar tarixi
- 13.00.02 Ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi (sohalar bo'yicha)
- 13.00.03 Maxsus pedagogika
- 13.00.04 Jismoniy tarbiya va sport mashg'ulotlari nazariyasi va metodikasi
- 13.00.05 Kasb-hunar ta'limi nazariyasi va metodikasi
- 13.00.06 Elektron ta'lim nazariyasi va metodikasi (ta'lim sohaları va bosqichlari bo'yicha)
- 13.00.07 Ta'limda menejment
- 13.00.08 Maktabgacha ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi
- 13.00.09 Ijtimoiy pedagogika
- 07.00.00 Tarix fanlari
- 19.00.00 Psixologiya fanlari
- 01.00.00 Fizika-matematika fanlari
- 02.00.00 Kimyo fanlari
- 03.00.00 Biologiya fanlari
- 09.00.00 Falsafa fanlari
- 10.00.00 Filologiya fanlari
- 11.00.00 Geografiya fanlari

M

AKTABGACHA VA AKTAB TA'LIMI

Pedagogika, psixologiya fanlariga ixtisoslashgan ilmiy jurnal

MAKTABGACHA VA MAKTAB TA'LIMI

Elektron nashr. 784 sahifa,
2-fevral, 2026-yil.

BOSH MUHARRIR:

Karimova E'zoza Gapijanovna – O'zbekiston Respublikasi Maktabgacha va maktab ta'limi vaziri

BOSH MUHARRIR O'RINBOSARI:

Ibragimova Gulsanam Ne'matovna – Pedagogika fanlari doktori, professor

TAHRIRIYAT KENGASHI A'ZOLARI

Ibragimov X.I. – pedagogika fanlari doktori, akademik
Shoumarov G'.B. – psixologiya fanlari doktori, akademik
Qirg'izboyev A.K. – Tarix fanlari doktori, professor
Jamoldinova O.R. – pedagogika fanlari doktori, professor
Sharipov Sh.S. – pedagogika fanlari doktori, professor
Shermuhhammadov B.Sh. – pedagogika fanlari doktori, professor
Ma'murov B.B. – pedagogika fanlari doktori, professor
Madraximova F.R. – pedagogika fanlari doktori, professor
Kalonov M.B. – iqtisodiyot fanlari doktori, professor
Nabiyev D.X. – iqtisodiyot fanlari doktori, professor
Qo'ldoshev Q. M. – iqtisodiyot fanlari doktori, professor
Ikramxanova F.I. – filologiya fanlari doktori, professor
Ismagilova F.S. – psixologiya fanlari doktori, professor (Rossiya)
Stoyuxina N.Yu. – psixologiya fanlari nomzodi, dotsent (Rossiya)
Magauova A.S. – pedagogika fanlari doktori, professor (Qozog'iston)
Rejep O'zyurek – psixologiya fanlari doktori, professor (Turkiya)
Wookyuu Cha – Koreya milliy ta'lim universiteti rektori (Koreya)
Polonnikov A.A. – psixologiya fanlari nomzodi, dotsent (Belarus)
Mizayeva F. O. – Pedagogika fanlari doktori, dotsent
Baybayeva M.X. – pedagogika fanlari doktori, professor
Muxsiyeva A.T. – pedagogika fanlari doktori, professor
Aliyev B. – falsafa fanlari doktori, professor
Abdullayeva N. Sh. – Pedagogika fanlari doktori (DSc), professor
G'afurov D. O. – falsafa fanlari doktori (Phd)
Shomurodov R.T. – iqtisodiyot fanlari nomzodi (PhD), dotsent
Mirzayeva F. O. – pedagogika fanlari doktori (DSc), dotsent
Jalilova S.X. – psixologiya fanlari nomzodi (PhD), dotsent
Bafayev M.M. – psixologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Usmonova D.I. – Samarqand iqtisodiyot va servis institute dotsenti
Saifnazarov I. – falsafa fanlari doktori, professor
Nematov Sh.E. – pedagogika fanlari nomzodi (PhD)
Tillashayxova X.A. – psixologiya fanlari nomzodi (PhD), dotsent
Yuldasheva F.I. – pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Doniyorov S. M. – "Yangi O'zbekiston" va "Pravda Vostoka" gazetalarini tahririyati DM bosh muharriri, O'zbekiston Respublikasida xizmat ko'rsatgan jurnalist, filologiya fanlari nomzodi (PhD)
Yuldasheva D.B. – filologiya fanlari bo'yicha falsafa (PhD) doktori, dotsent
Tangriyev A. T. – Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti kafedra professori
Ashurov R. R. – psixologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Panjiyev M. A. – Qashqadaryo viloyati Maktabgacha va maktab ta'limi boshqarmasi boshlig'ining birinchi o'rinbosari
Xudayberganov N. A. – Xorazm Ma'mun akademiyasi Tabiiy fanlar bo'limining katta ilmiy xodimi, biologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
Vaxobov Anvar Abdusattor o'g'li – Pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori, dotsent

Muassis: "Tadbirkor va ishbilarmon" MChJ

Hamkorlarimiz: O'zbekiston Respublikasi Maktabgacha va maktab ta'limi vazirligi, O'zbekiston milliy pedagogika universiteti

EDITOR-IN-CHIEF:

Karimova E'zoza Gapirzhanovna – Minister of Perschool and School Education of the Republic of Uzbekistan

DEPUTY EDITOR-IN-CHIEF:

Ibragimova Gulsanam Ne'matovna – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

EDITORIAL BOARD MEMBERS:

Ibragimov X.I. – Doctor of Pedagogical Sciences, Academician

Shoumarov G. B. – Doctor of Psychological Sciences, Academician

Qirg'izboyev A. K. – Doctor of Historical Sciences, Professor

Jamoldinova O.R. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Sharipov Sh.S. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Shermuhhammadov B.Sh. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Ma'murov B.B. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Madraximova F.R. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Kalonov M.B. – Doctor of Economic Sciences, Professor

Nabiyev D.X. – Doctor of Economic Sciences, Professor

Koldoshev K. M. – Doctor of Economic Sciences, Professor

Ikramxanova F.I. – Doctor of Philological Sciences, Professor

Ismagilova F.S. – Doctor of Psychological Sciences, Professor (Russia)

Stoyuxina N.Yu. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor (Russia)

Magauova A.S. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor (Kazakhstan)

Rejep O'zyurek – Doctor of Psychological Sciences, Professor (Turkey)

Wookyu Cha – President of the National University of Education, Korea (South Korea)

Polonnikov A.A. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor (Belarus)

Mizayeva F. O. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Baybayeva M.X. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Muxsiyeva A.T. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Aliyev B. – Doctor of philosophy, professor

Abdullayeva N. Sh. – Doctor of Pedagogical Sciences (DSc), Professor

Gafurov D. O. – Doctor of Philosophy (PhD)

Shomurodov R.T. – Candidate of Economic Sciences (PhD), Associate Professor

Mirzayeva F. O. – Doctor of Pedagogical Sciences (DSc), Associate Professor

Jalilova S.X. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor

Bafayev M.M. – Doctor of Philosophy in Psychological Sciences (PhD), Associate Professor

Usmonova D.I. – Associate Professor, Samarkand Institute of Economics and Service

Saifnazarov I. – Doctor of philosophy, professor

Nematov Sh.E. – Candidate of Pedagogical Sciences (PhD)

Tillashayxova X.A. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor

Yuldasheva F.I. – Doctor of Philosophy in Pedagogical Sciences (PhD), Associate Professor

Doniyorov S. M. – Editor-in-Chief of the Editorial Board of the newspapers "Yangi Uzbekiston" and "Pravda Vostoka", Honored Journalist of the Republic of Uzbekistan, Candidate of Philological Sciences (PhD)

Yuldasheva D.B. – Doctor of Philosophy (PhD) in Philological Sciences, Associate Professor

Tangriyev A.T. – is a professor of Tashkent State University of Economics

Ashurov R. R. – Doctor of Philosophy (PhD) in Psychology, Associate Professor

Panjiyev M. A. – First Deputy Head of the Department of Preschool and School Education of the Kashkadarya Region

Khudaiberganov N. A. – Senior Researcher of the Department of Natural Sciences of the Khorezm Mamun

Academy, Doctor of Philosophy (PhD) in Biological Sciences

Vakhobov Anvar Abdusattor oglu – Doctor of Philosophy in Pedagogical Sciences, Associate Professor

“Maktabgacha va maktab ta’limi” jurnali O‘zbekiston Respublikasi Oliy attestatsiya komissiyasining quyidagi qarorlariga asosan pedagogika va psixologiya fanlari bo‘yicha falsafa doktori (PhD) hamda fan doktori (DSc) ilmiy darajasiga talabgorlarning dissertatsiyalaridagi asosiy ilmiy natijalarni chop etish uchun milliy ilmiy nashrlar ro‘yxatiga kiritilgan:

Pedagogika fanlari bo‘yicha: OAK Kengashi tavsiyasi (26.08.2024-y., №11-05-4381/01) asosida:

- Ekspert kengashi (29.10.2024-y., №10)
- Rayosat qarori (31.10.2024-y., №363/5)

Psixologiya fanlari bo‘yicha: Toshkent davlat pedagogika universiteti murojaatiga asosan OAK tavsiyasi (24.04.2025-y., №11-05-2566/01):

- Ekspert kengashi (25.05.2025-y., №10)
- Rayosat qarori (08.05.2025-y., №370/5)

“Maktabgacha va maktab ta’limi”
jurnali

26.09.2023-yildan

O‘zbekiston Respublikasi Prezidenti
Administratsiyasi huzuridagi Axborot
va ommaviy kommunikatsiyalar
agentligi tomonidan **№C-5669363**
reyestr raqami tartibi bo‘yicha
ro‘yxatdan o‘tkazilgan.

Litsenziya raqami: **№136361**

MUNDARIJA

Kasbiy mahorat va tajribalarni rivojlantirishning mazmuni, shakl va usullari	22
<i>Yo'ldasheva Feruzaxon Shavkatbekovna</i>	
O'zbek tili darslarida 5E modelini qo'llash orqali ta'lim sifatini oshirish: Chimboy tumani 36-sonli ixtisoslashtirilgan maktab misolida	26
<i>Kojamuratova Ulbosin Punkitbaevna</i>	
Shaxs ijtimoiy faolligi: tushuncha va tahlil.....	29
<i>Baxriyeva Nargiza Axmadovna</i>	
Fiziognomika va psixologik yondashuvlar asosida portret qalamtasviri ta'limini takomillashtirish.....	33
<i>Babadjanov Axmadjan Xudayberdiyevich</i>	
Bo'lajak tasviriy san'at o'qituvchilarining kasbiy kompetensiyalarini pedagogik texnologiyalar asosida rivojlantirish	37
<i>Nusharov Bobir Bolbekovich</i>	
Личностные характеристики как ассимиляция системы отношений младших школьников и предмет воспитательного воздействия учителя	41
<i>Олимова Азиза Кахрамоновна</i>	
"Vitagen ta'lim texnologiyalari" asosida bo'lajak boshlang'ich sinf o'qituvchilarini o'quvchilarda perseptiv qobiliyatni rivojlantirishga o'rgatishning didaktik imkoniyatlari	47
<i>Tursunboyeva Kamola Iloxmjon qizi</i>	
Ekologik ta'lim va tarbiya asosida talabalarda ekoturistik madaniyatni rivojlantirishning pedagogik-metodik asoslari.....	50
<i>Kamolov Baxtiyor Xasanboyevich</i>	
Individual ta'lim trayektoriyasi: maktabgacha yoshdagi bolalarda ekspressiv nutq buzilishlarining o'ziga xos xususiyatlari	54
<i>Fayziyeva Nozima Oybek qizi</i>	
Boshlang'ich sinf matematika darslarida mantiqiy masalalardan foydalanish samaradorligi	59
<i>Ibragimova Nozima Ulug'bekovna, Pardayeva Hosila Qudratulla qizi</i>	
Maktabgacha yoshdagi bolalarning ijodiy qobiliyatlarini rivojlantirishda tarbiyachining kreativ roli	64
<i>Botirova Lobar Kamolovna</i>	
O'quvchilarda mantiqiy fikrlashni rivojlantirish.....	69
<i>Kaipova Tazagul, Kaipova Elmira</i>	
Boshlang'ich sinf o'quvchilarini zamonaviy kasb-hunarlariga qiziqtirishda integrativ usullardan foydalanish	73
<i>Ergasheva Nigora Erkinovna</i>	
Proposals for the Development of Education in Teaching Musical-Historical and Theoretical Subjects	76
<i>Sobirova Gulkhayo Aktamjonovna</i>	
Raqamli ta'lim sharoitida talabalarda mediakompetentlikni rivojlantirishning nazariy asoslari.....	81
<i>Rustemov Abseit Trijan o'g'li</i>	
Hamkorlik ko'nikmalarini takomillashtirishga oid tajriba-sinov ishlarini tashkil etish mazmuni	85
<i>Baxramova O'ramol Uralovna</i>	
Bo'lajak boshlang'ich sinf o'qituvchilarining matn ustida ishlash orqali o'quvchilarning nutqiy kompetensiyalarini rivojlantirishda nazariy asoslanish mohiyati.....	88
<i>Boxodirova Muxlisa Xoljigitovna</i>	
Zoologiya fanini o'qitish jarayonida talabalarining ilmiy-tadqiqot faolligini rivojlantirish mexanizmlari	92
<i>Dushekeeva Nasiba Rustembaevna, Arepbaev Islambek Muratbaevich</i>	
Ingliz tilini o'rganishda zamonaviy texnologiyalarning roli	96
<i>Ergasheva Mehriyona</i>	
Maktabgacha ta'lim tashkilotlari tarbiyalanuvchilarining tasviriy ko'nikmalarini shakllantirishning nazariy asoslari.....	100
<i>Jummayeva Sayyora Shokir qizi</i>	

The Role of Digital Technologies and Virtual Reality in Modern English Teaching Methodologies	104
<i>Seilkhanova Rita Nurniyazovna, Kalbaeva Mexriban Elbrus qizi</i>	
Sog'lom separatsiya orqali yoshlar sog'lig'ini mustahkamlash: tibbiy-psixologik yondashuvning empirik tahlili	109
<i>Mavlyanova Surayo Sultanaliyevna</i>	
Badiiy-tarixiy meros asosida pedagog shaxsini tarbiyalash: nazariya va amaliyot uyg'unligi	112
<i>Qodirova Mavluda Maxodir qizi</i>	
Gamified Programming Platforms: Analysis and Recommendations	116
<i>Ra'nokhon Ne'matjon kizi Rakhimova</i>	
Maktabgacha ta'lim tashkilotlarida giperaktiv bolalar bilan ishlashning ilmiy-nazariy asoslari	123
<i>Raimqulova Sojida Abdusaid qizi</i>	
Qandli diabet bilan og'rikan bemorlarga pedagogik yordam ko'rsatish tizimi.....	126
<i>Shermatova Yakut Sabirovna</i>	
O'smirlar o'rtasida kiberbulling	129
<i>Tashbekova Aziza Mirsuxbatovna</i>	
Uzoq muddatli davolanishga muhtoj bolalar uchun tyutorlik yordamini tashkil etish	132
<i>Tolipova Pokiza Xasan qizi, Isamuxamedova Dildora Raxmatilayevna</i>	
Zamonaviy maktablarda xavfsizlik madaniyatining roli.....	135
<i>Turdiyeva Zilola Jalilovna</i>	
Global akademik reyting va raqobat muhitida xalqaro olimpiadalarning o'rni	138
<i>Xalikova Umida Mirovna</i>	
Tarbiyachining bolalarni tasviriy faoliyatga o'rgatish jarayonidagi o'rni	143
<i>Xasanova Shaxnoza To'xtasinovna, Rahimova Umida Abdurasul qizi</i>	
Biologiya darslarida TIMSS topshiriqlarini integratsiyalash.....	148
<i>Zayniyev Suxrobjon Islombek o'g'li, Komiljonova Muslima Shuxrat qizi</i>	
О трансверсальных компетенции воспитателя дошкольного образования.....	153
<i>Садыкова Шоиста Акбаровна, Назарматова Дилшода Умаралиевна</i>	
Talaba-yoshlarni mustaqil oilaviy hayotga tayyorlashning pedagogik-psixologik xususiyatlari	156
<i>Kushakova Gulnora Egamkulovna</i>	
Yosh oilalarda ajralishlarni bartaraf etishning pedagogik mexanizmlarini aksiologik yondashuv asosida takomillashtirish	160
<i>Normurodova Gulnora Ikromovna</i>	
Maktabgacha ta'lim tarbiyachilarining innovatsion faoliyatini rivojlantirish mexanizmlari	164
<i>Mamadaliyeva Dildora Alisher qizi</i>	
Psixologik zo'ravonlikning o'smirlarda destruktiv xulq shakllanishiga ta'siri	168
<i>Jurakulova Dildora Ziyadullayevna</i>	
Maktab maslahatchilarining boshqaruv kompetensiyalarini rivojlantirish texnologiyalari	172
<i>Kazakova Saxiba Abdurayimovna</i>	
Kichik maktab yoshi o'quvchilarida ongli intizomni tarbiyalashning samarali usullari.....	178
<i>Ziyayev Adxamjon</i>	
Lingvokulturologiyada konsept tushunchasining nazariy talqini	182
<i>Jo'rayeva Nozima Nozim qizi</i>	
Sport takomillashuvi bosqichida voleybolchilarning sakrash qobiliyatini rivojlantirish texnologiyasi	185
<i>Shaimardanov Sherbek Abdurashid o'g'li</i>	
Eshitishida nuqsoni bo'lgan bolalarda nutq rivojlanishining pedagogik-psixologik xususiyatlari	189
<i>Teshaboyeva Feruza Raximovna</i>	
Maktabgacha yoshdagi bolalar psixologiyasiga oilaning katta avlodi va ularning ta'siri.....	192
<i>Ashirova Sojida Baxromovna</i>	
Bo'lajak tasviriy san'at o'qituvchilarining kasbiy-metodik tayyorgarligini differensial yondashuv asosida o'qitishning tarixiy pedagogik ildizlari	196
<i>Bekmuratova Shoxida Ne'matjonovna</i>	

MUNDARIJA СОДЕРЖАНИЕ CONTENTS

Talabalarda yozuv kompetensiyasini rivojlantirish metodikasini takomillashtirish	200
<i>Jabborova Salomat Abdijalilovna</i>	
Integrativ o'qitish asosida bo'lajak logopedlarning kasbiy kompetensiyalarini rivojlantirish mazmuni.....	204
<i>Maxmudova Madinaxon Sobirxonovna</i>	
6-7 yoshli bolalarda mehnatsevarlik xislatlarini shakllantirishda xalq og'zaki ijodidan foydalanish	208
<i>Kasimova Dilrabo Baxadirovna, Omonxonova Muzayamxon Sarvar qizi</i>	
Bo'lajak surdopedagoglarni koxlear implantli bolalar bilan ishlashga tayyorlashda amaliy mashg'ulotlarni tashkil etish texnologiyasi	213
<i>Raximova Xurshidaxon Sadikovna</i>	
Yevropa muhandislik ta'limi tajribasi asosida texnika yo'nalishlari talabalarida texnik kompetentlikni rivojlantirishning pedagogik mexanizmlari	217
<i>Xalikova Nargiza Abduvaliyevna</i>	
Tilning obrazli kuchi: perifrazalar turlari va xususiyatlari	221
<i>Yuldasheva Dilnoza Bekmurodovna</i>	
Inklyuziv ta'lim sharoitida boshlang'ich sinf o'quvchilari bilan ishlashning pedagogik va psixologik xususiyatlari.....	224
<i>Zayirkulova Nozima Ilyas qizi</i>	
Mentorlik faoliyatida bo'lajak boshlang'ich sinf o'qituvchilarining kasbiy kompetensiyasini rivojlantirish	229
<i>Zikriyayev Zokir Mamirovich</i>	
Boshlang'ich sinf o'quvchilarida mustaqil fikrlashni rivojlantirish.....	232
<i>Xadicha Muxammadiyeva Karomatovna, Sunnatullayeva Amina</i>	
Professional kompetentlik va uning shaxs psixologik xususiyatlari bilan o'zaro bog'liqligi	235
<i>Artikova Nodira Shavkat qizi</i>	
Talaba qizlarni jismoniy faolligini rivojlantirish tasnifi va ularni orgatish metodikasi.....	240
<i>Otasheva Oysanamxon Hamidulla qizi</i>	
Maktabgacha yoshdagi bolalarda shaxslararo munosabatlar o'rtasidagi bog'liqlik	245
<i>Bekchanova Kuvanch Roximovna</i>	
Voleybolchilarni tayyorlashda differensial vositalaridan foydalanishning zarurligini, ularning o'yin ampluasini hisobga olgan holda aniqlash usullari	249
<i>Kambarov Kozimjon Ibragimovich</i>	
2-toifa diabet bilan bog'liq stressga qarshi kurashish strategiyalari va psixologik holatlar	254
<i>Sadikova Umida Botirovna</i>	
Boshlang'ich ta'limda vizual va multimediyaviy texnologiyalarning pedagogik-psixologik ahamiyati	258
<i>Raximova Faridabonu Alisher qizi</i>	
Boshlang'ich sinf ona tili darslarida VARK modeli asosida multimodal o'qitishni tashkil etish (OAK talablariga mos maqola).....	261
<i>Raximova Mushtariy Alisher qizi</i>	
Raqamli ta'lim muhitida veb-texnologiyalar asosidagi platformalarning dasturiy ta'minotini ishlab chiqish va optimallashtirish	264
<i>Zoxidov Jahongir Botirxonovich</i>	
Eshitishida nuqsoni bo'lgan koxlear implantli bolalar og'zaki nutqini umumta'lim jarayonida ona tili darslarida rivojlantirish metodikasi.....	272
<i>Isoqjonova Dilfuzaxon Muxtorjon qizi</i>	
Bo'lajak surdopedagoglarni mustaqil ta'lim jarayonida kasbiy malakani shakllantirishning samarali metodlari	276
<i>Teshabayeva Oygul Fazliddinovna</i>	
Yetuklik yoshidagi ayollarda hayotdan qoniqish darajasiga o'ziga ishonch va o'z-o'zini qadrlashning ta'siri	280
<i>M. R. Sultonova</i>	
Shifoxonalarda tashkil etilgan maktablarda bemor o'quvchilar bilan faoliyat olib boruvchi pedagoglarga qo'yiladigan talablar	284
<i>Umarova Saboxon Minavvarovna, Abdusattorova Gulxumor</i>	

Chet til ta'limida mustaqil ishni tashkil etish masalalariga doir	287
Erkayev Elmira Temirovich	
10–11 yoshli futbolchilarda tezkorlik sifatini rivojlantirish metodikasi.....	294
Ishmuratov Hasanboy Karimjonovich	
Jismoniy tarbiya darslarida boshlang'ich sinf o'quvchilarining samaradorligini oshirish usullari	298
Yaqubov Arslon Maxmudovich	
Mahmudxo'ja Behbudiy faoliyati va uning o'rganilishi	301
Dinora Eshboyeva Alisher qizi	
Bo'lajak o'qituvchilarda axloqiy kompetensiyalarni kasbiy faoliyatida qo'llay olish. Axloqning kelib chiqishi va asoslanish masalasini nazariy tahlil qilish	306
Shaxayev Baurjan Seytgaliyevich	
Maktabgacha ta'limda STEAM ta'lim texnologiyalarini qo'llashda raqamli ta'lim texnologiyalaridan foydalanish	310
Ahmedova Zuhraxon Mamurovna	
Maktabgacha ta'lim tashkilotlarida bolalarda elementar matematik tasavvurlarni shakllantirishning dolzarbligi va zaruriyati	314
Mirzabayeva Zebo Umarovna	
Elektrolitlarda elektr toki mavzusini o'qitishda noto'g'ri tasavvurlar va ularni bartaraf etish metodikasi	317
Xoliqov Qurbonboy To'ychiyevich	
Mediata'lim asosida bo'lajak boshlang'ich sinf o'qituvchilarining milliy tarbiya faoliyatini takomillashtirish .	323
Ibodullaeva Dildora Shukrulla qizi	
Maktabgacha ta'lim tashkilotlarida inklyuziv ta'limga jalb etilgan imkoniyati cheklangan bolalar bilan ishlashda montessori metodikasining uyg'unligi	327
Ismatova Shodiya Ne'matilla qizi, Xaydarova Shaxlo Narzullayevna	
XIV asr oxiri va XV asr boshlari turkiy tillar taraqqiyotini o'rganishda "Kitob ul-Bulg'at" asarining lingvistik tadqiqi	332
Tursunaliyeva Muslimabonu Abduvosit qizi	
Informatika ta'limida interfaol o'quv majmualari asosida o'yinli texnologiyalarni qo'llash orqali o'quvchilarning bilim va kompetensiyalarini rivojlantirish.....	336
Nabiyev Feruz Abdumannonovich	
STEAM loyihalari asosida maktab o'quvchilarida tadbirkorlik ko'nikmalarini shakllantirish.....	341
Choriyor Maxmatraimov Eshmamatovich	
Psixolog talabalarda tolerantlik va madaniyatlararo kompetensiyalarni shakllantirish	345
Akbaraliyeva Asilaxon Tojiddinovna	
Raqamli ta'lim muhitining pedagogik salohiyati asosida o'quvchilarning kreativ qobiliyatlarini rivojlantirish (texnologiya fanini o'qitish misolida).....	348
Kulboyeva Dilnoza Abdug'ofurovna	
O'zbek tili – faxrim, g'ururim	351
H. Shukurova, M.Jumanazarova	
Zamonaviy dars – pedagogik ijodkorlikning asosiy maydoni.....	355
M. Kuzibayeva	
Talabalarni ta'lim jarayonida sun'iy intellekt elementlaridan foydalanishga tayyorlash metodikasini takomillashtirish.....	358
Mastonov Jahongir Mamatqul o'g'li	
Raqamli maktabda yashil o'quv dasturi: kengaytirilgan va virtual reallik texnologiyalari bilan integratsiyaning pedagogik modeli.....	362
Maxmudov AbdIQodir Yusupovich	
Maktabgacha ta'lim tashkilotlarida kasbiy faoliyat jarayonida pedagogik empatiyani shakllantirish pedagogik muammo sifatida.....	367
Orinbaeva Jarqinay Djuginis qizi	
Gamified Programming Platforms: Analysis and Recommendations	371
Ra'nokhon Ne'matjon kizi Rakhimova	

Bo'lajak o'qituvchilarning raqamli kompetentligini rivojlantirishda nazariya va amaliyot integratsiyasi muammolari	377
Sh. A. Xujakulov, T. B. Kadirov	
Uzoq muddat davolanayotgan bolalarning matematik savodxonligini oshirishda fanlararo bog'lanishning roli.....	383
Tursunova Dildora Ziyadullayevna, Ochilov Orazbek Qosim o'g'li	
Sayyid Burhoniddin Muhaqqiq Termiziyning "Maorif" asarida bilish etikasi va ma'naviy-axloqiy tarbiya	387
Tursunova Nilufar Samiyevna	
Boshlang'ich sinf o'quvchilarining og'zaki nutqini rivojlantirishning psixologik xususiyatlari	393
Tursunova Saida Isakovna	
Yosh avlodni tarbiyalashda hamkorlik tarbiya texnologiyasining o'rni	396
Pirliyeva Gulmira Botir qizi	
Integrativ raqamli-didaktik yondashuv asosida interfaol o'quv majmuallardan foydalanish muammolari va rivojlanish istiqbollari.....	400
Nabiyev Feruz Abdumannonovich, Mamanazarov Baxrom Jumonovich	
Eshitishda nuqsoni bo'lgan bolalarni tasviriy faoliyatda bilish jarayonlarini rivojlantirish	405
Sadirova Kamola Giyozovna	
Kurash sport turining yoshlar jismoniy va ma'naviy rivojlanishidagi ahamiyati.....	409
O'razboyeva Adiba Abdug'ani qizi	
Bo'lajak oilaviy shifokorlarning kasbiy motivatsion rivojlanishini ta'minlashning pedagogik yondashuvlari.	413
Xalmuxamedov Bobir Taxirovich	
О развитии учебно-познавательной деятельности студентов	418
М. Халикова	
Психологические механизмы искажения истины в процессе социализации: нормативно-когнитивная модель и смешанное эмпирическое исследование	421
С. Ю. Нишанов	
Методы повышения речевой активности студентов в процессе обучения иностранному языку.....	425
Утешова Зернегул Хурметуллаевна	
Prenatal va erta chaqaloqlik rivojlanishi va rivojlanishning biologik asoslari	429
N. Mirbabayeva	
O'smir shaxsining rivojlanishi	433
Matyakubova Shohista Odamboy qizi	
O'zbekistonning ma'naviy va madaniy hayotida jadidlarning tutgan o'rni	435
N. M. Qodirova	
Development of Physical Qualities Through the Use of Special Physical Exercises With Student Participation.....	439
Rikhsiev Dilshod Shavkatovich	
Tabiiy fan darslarida STEAM ta'lim texnologiyasidan foydalanishning ahamiyati	442
Umaraliyeva Baxtilaxon Raxmonali qizi	
Special Physical Exercises in Coxarthrosis During the Preoperative and Postoperative Periods of Rehabilitation.....	446
Valiev Farrukh Nigmatjonovich	
Роль цифровых технологий и дидактических принципов в учебных практик.....	449
Байметов М. М.	
Uzoq muddat davolanishga muhtoj bo'lgan o'quvchilarning ijtimoiy moslashuvchanlik ko'nikmalarini shakllantirish – didaktik zaruriyat sifatida	453
Xoliqulova Dilnoza Sheraliyevna	
Boshlang'ich sinf o'qish savodxonligi darslarida amaliy metodlar asosida kollaborativ va kommunikativ ko'nikmalarini shakllantirish	457
Farsaxonova Mastura Jalol qizi	
Maktabgacha ta'limni rivojlantirishning yangi tamoyillari	464
O'tayev Akram Yo'ldoshevich	

Chet tilda tinglab tushunishdagi muammolar va ularni bartaraf etish usullari	467
<i>Jumayeva Gulxan Amrullayevna</i>	
Bo'lajak o'qituvchilarning verbal-kasbiy kompetensiyalarini takomillashtirishning ijtimoiy ahamiyati	471
<i>Nematova Gulsanam Abdullayevna</i>	
Oliy ta'lim muassasalarida "Tibbiy biologiya. Umumiy genetika" fanini o'qitishning psixologik jihatlarining amaliy ahamiyati.....	476
<i>Sharipova Farida Salimjanovna</i>	
Fransuz tili ta'limida madaniyatlararo muloqot kompetensiyasini rivojlantirishning pedagogik tizimi	483
<i>Muzaffarova Nodira Mardonovna</i>	
Maktabgacha ta'lim tashkilotlarida takomillashtirilgan sifat menejmentini amaliyotga tatbiq etish bo'yicha tajriba-sinov ishlari.....	488
<i>Mirzayeva Shaxida Abdinabiyevna, Mamanazarova Nargiza Komildjanovna</i>	
Maktab ta'lim jarayonida interaktiv simulyatoralarni VISC-5E pedagogik modeli asosida integratsiya samaradorligini tahlil qilish (Ixtisoslashtirilgan maktablar misolida).....	492
<i>Qo'chqorov Shaxzod Begali o'g'li, Turabjanov Sadritdin Maxamatdinovich</i>	
Rinolaliyada tovushlar talaffuzining rivojlanish xususiyatlari	500
<i>Baltabayeva Durdona Erkin qizi</i>	
Intellectual mulk egalari muvaffaqiyatga erishishning psixologik omillari	504
<i>Shamshetov Jiyenbay Karamaddinovich</i>	
O'zbek xalq ertaklarida bola shaxsi ijtimoiy shakllanishiga doir pedagogik qarashlarning ifodalanishi.....	507
<i>Askarova Zuhra Shavkat qizi</i>	
Turkiy yozma yodgorliklarda soletsizm fenomeni: genezisi va funksional xususiyatlari	511
<i>D. A. Raxmatova</i>	
Bo'lajak pedagoglarni bolalar ijtimoiylashuvini boshqarishga tayyorlash metodikasi	517
<i>Toxtasunova Gulbaxor Abdurazzakovna</i>	
Maktabgacha ta'lim tashkilotlarida "Raqamli direktor" axborot-boshqaruv tizimini joriy etish va undan foydalanish mexanizmlari	521
<i>Berdalievna Gulasal Abdukunduzovna</i>	
Maktabgacha yoshdagi bolalarda refleksiv kompetensiyalarni rivojlantirishda o'yinning ahamiyati.....	526
<i>Xomidova Dilorom Abduraxmonovna, Xoshimova Zuxra Sulton qizi</i>	
Current Problems of Teaching Instrumental Performance in the Field of Music Pedagogy	531
<i>Mirsadullaev Mirlaziz Mirmuslimovich</i>	
Methods of Forming the Readiness of Students With Disabilities for Lessons Using an Individual Approach.....	535
<i>Kuzieva Gulnoza Makhamadaliyevna</i>	
Pedagogical Factors in Enhancing Performance Skills in a Choral Ensemble	540
<i>Akhmedov Bakhodirkhon Sayfiddinovich</i>	
Yassaviy hikmatlarini adabiy sharhlash usuli orqali o'qitish.....	545
<i>Kenjayeva Rayhona Muzaffar qizi</i>	
Yosh suzuvchilarning jismoniy tayyorgarligini takomillashtirish usullari: kinematik zanjir va integrativ yondashuv	550
<i>Yuldashova Madina Murodjon qizi</i>	
10–13 yosh suzuvchilarning tezkorlik jismoniy sifatlarini rivojlantirish usullari: sezgir davr va sportga xos yondashuv	556
<i>Ortiqova Ma'muraxon G'ulom qizi</i>	
Yosh taekvondochilarda qat'iy tartiblashtirilgan mashqlar (pumse)da tezkorlik jismoniy sifatlarini rivojlantirish usullari	563
<i>Vahobov Asadbek Akramjon o'g'li</i>	
O'zbek jang san'ati bilan shug'ullanuvchi sportchilarning tezkorlik jismoniy sifatlarini rivojlantirishda integrativ-milliy yondashuv usuli.....	570
<i>Jo'raboyeva Odinaxon Umid qizi</i>	
Maktab o'quvchilarini stol tennisi sport turiga qiziqtirish va ularning umumiy jismoniy tayyorgarligini oshirish metodikasi	576
<i>Azimova Dilnoza Raximjon qizi</i>	

MUNDARIJA СОДЕРЖАНИЕ CONTENTS	Tibbiy madaniyatning psixologik xususiyatlari 579 <i>Asraxonova E'tibor Abduvahob qizi</i>
	Shaxsda agressiv xulq-atvorni shakllanishi borasida xorij psixologlarining yondashuvlari 582 <i>Xojiakbarova Dildora Abdug'afforovna</i>
	Maktabgacha katta yoshdagi bolalarni ma'naviy-axloqiy tarbiyalashda milliy qadriyatlardan foydalanish texnologiyalari..... 586 <i>Sodiqova Shoista Akbarovna, Lutfullayeva Iroda Abduvahob qizi</i>
	Til ta'limining hozirgi holati..... 590 <i>Kushkarbekova Marjan Usenovna</i>
	Talabalarning ijodiy rivojlanishida kretivlikning asosiy yo'nalishlari 593 <i>Alimova Gulchehra Qobilovna</i>
	Xorijiy tillarni o'rganishda yozma nutqning ahamiyati 596 <i>Safarova M. A.</i>
	Qoraqalpoq sinflarda o'zbek tili fanini o'qitishning lingvodidaktik asoslari..... 600 <i>Venera Allashova Tanirberdievna</i>
	Интеграция искусственного интеллекта в образование: польза или вред..... 602 <i>Каримбаев Атабек Мерданович</i>
	Tibbiy kimyo darslarida talabalarning klinik tafakkurini rivojlantirish usullari 606 <i>Xolmurodova D. K., Safarova N. S.</i>
	Intellektual avlod – sog'lom jamiyat poydevori: tibbiyot talabalarining o'quv jarayonida kommunikativ kompetentligiga ta'sir etuvchi psixologik omillar 610 <i>Tursunbekova Nozima</i>
	Sportning voleybol turi bo'yicha talabalar o'rtasida musobaqalar tashkil etish va o'tkazishda raqamli texnologiyalardan foydalanish 613 <i>Roziqov Normurod Elmonovich</i>
	Maktabgacha ta'lim tashkilotlari direktorlarining axborot kompetensiyasini rivojlantirishning pedagogik shart-sharoitlari 618 <i>Xalilayev Batirjon Taxirovich</i>
	Inklyuziv ta'lim sharoitida alohida yordamga muhtoj bolalar integratsiyasi va korreksiyasi..... 622 <i>Olimova Nodirabegim Ibroximjon qizi, Sulaymonova Shahnoza Alisher qizi</i>
	Sportning gandbol turi bo'yicha talabalar o'rtasida musobaqalar tashkil etish va o'tkazish texnologiyalarini takomillashtirish 626 <i>Berdiyev Jamshid Baxriddinovich</i>
	18–21 yoshdagi talaba futbolchilarning musobaqa faoliyati jarayonida hujum harakatlarining miqdoriy va sifat ko'rsatkichlari 631 <i>Djemilov Temur Rasimovich</i>
	Boshlang'ich sinf o'quvchilarining jismoniy tarbiya darslarida harakatli o'yin vositalari orqali sog'lomlashtiruvchi mashg'ulotlar samaradorligining ahamiyati..... 636 <i>Eshpo'latova Dilnoza Mamaniyoz qizi</i>
	Ota-ona bilan munosabatlarning maktabgacha yoshdagi bolalarning rivojlanishiga ta'siri..... 641 <i>Izaitullayeva Lazokat Eshimboyevna</i>
	Yosh futbolchilarning jismoniy tayyorligini oshirishda kompleks mashg'ulot tizimining samaradorligi..... 646 <i>Zaripova Farida Abdullayevna, Kamoliddinov Sharif Kamoliddin o'g'li</i>
	Boshlang'ich tayyorgarlik bosqichida sport gimnastikasi mashg'ulotlarini rejalashtirishning ilmiy-uslubiy asoslari..... 650 <i>Mirzayev Dilshod Xamidovich</i>
	Mahalla – “jonli muzey”: 6–7 yoshli bolalarda milliy g'ururni lokal identifikatsiya orqali kuzatish modeli..... 654 <i>Omondavlatova Diyora Otabekovna</i>
	Yengil dizatriyali bolalarda nutqning bo'g'in tuzilishi va uning shakllanish xususiyatlari..... 658 <i>Pardayeva Muxlisa Furqat qizi</i>
	Ochilmagan bo'z qalblar hazor... 662 <i>Eshpulatova Saodat Maxmatovna</i>

Speaking Fluency Development Based on CEFR Linguistic.....	665
<i>Abdullayeva Charos Farkhodovna</i>	
Integrating Visual-Based Activities in English Lessons for Primary School Pupils.....	670
<i>Ataullayev Fazliddin</i>	
Axborot-kommunikatsiya texnologiyalaridan foydalanishning boshlang'ich ta'lim sifat va samaradorligiga ta'siri	674
<i>Bovanova Umida Abduvahobovna, Ashurova Dildora Baxtiyor qizi</i>	
Boshlang'ich sinf o'quvchilarining o'quv faoliyatini rivojlantirishda axborot-kommunikatsiya texnologiyalarining roli	679
<i>Bovanova Umida Abduvahobovna, Radjabova Gulchexra Xalbayevna</i>	
Lotin tilini o'qitishda metodlarning qo'llanilishi va uning ahamiyati	683
<i>Eshmurodova Shirin Oybekovna</i>	
Nutqiy kompetensiyaning integratsion o'qitishda yangi metodlari va usullari.....	686
<i>Fayzullayev Sarvar Ibrohim o'g'li</i>	
Talabalarda affilativ motivatsiyani rivojlantirishning o'ziga xos xususiyatlari va komponentlari	689
<i>Omonova Nilufar Omon qizi</i>	
Boshlang'ich sinf o'quvchilarida ta'lim samaradorligini oshirishda gamifikatsiya elementlaridan foydalanishning o'rni	694
<i>Ovxunov Iqboljon Abdunabiyevich, Qodirova Sarvinoz Bahodir qizi</i>	
Tikuv texnologiyalari asosida o'quvchilarning amaliy topshiriqlar bajarish ko'nikmalarini rivojlantirish	698
<i>Qulmamatova Xurshida Abduxamidovna</i>	
Bo'lajak muhandislarning xorijiy til bilish ko'nikmalarini rivojlantirishda individual va differensial yondashuvlar uyg'unligi.....	702
<i>Qurbonova Nafisa Saidjonovna</i>	
Tarbiya panin oqituv arqali oqivshiflardin kreativ qabiletin rawajlandiruv.....	706
<i>Reymova Gulaim</i>	
Mirishkor toponimlarining leksik-semantik xususiyatlari	710
<i>Ro'ziyeva Hilola Fayzulla qizi</i>	
Taekvondochilarning jismoniy tayyorgarligini oshirish metodikasi.....	714
<i>Saydaxmadov A'zamxon Valixonovich, Qosimova Nargizaxon Rustamxon qizi</i>	
The Role of Music in Human Spiritual Development and Educational Significance.....	717
<i>Shokirkhonov Bakhtiyorxon Botirkhonovich</i>	
Boshlang'ich ta'limda tabiatga ongli munosabatni shakllantirishning nazariy metodologik asoslari.....	722
<i>Sayfetdinova Dildora Ikramitdinovna</i>	
Gematologik-onkologik kasalliklarga chalingan o'quvchilar uchun hospital maktablarida ta'lim jarayonini tashkil etish	726
<i>Isamuxamedova Dildora Raxmatillayevna, Qayumova Sabrina To'liqin qizi</i>	
Neologizmlar – badiiy matnda uslubiy vosita sifatida	730
<i>Ibragimova Shoira Normuminovna</i>	
Optimisation of Technical and Physical Potential in the Implementation of the Rotational Method of Pushing the Core.....	733
<i>Tajimbetov Anvar Tengelbayevich</i>	
Magistrlarning ijodiy salohiyatini rivojlantirish – kasbiy faoliyatda o'z-o'zini shakllantirish omili sifatida.....	736
<i>Turmatov Jaloliddin Raxmatullayevich</i>	
Raqamli ta'lim muhitida bo'lajak o'qituvchilarda informatsion-analitik kompetentlikni rivojlantirish modeli.....	743
<i>Usmonova Kamola Erkinovna</i>	
Bo'lajak chet tili o'qituvchilarining ijtimoiy lingvistik kompetensiyasini rivojlantirish mexanizmlari.....	749
<i>X. A. Suyunova</i>	
Tinglab tushunish kompetensiyasini rivojlantirishda autentik materiallarning o'rni.....	752
<i>Xudoyberdiyeva Zumrat Xudayberdiyevna</i>	
Motivatsiya – inson faoliyatini harakatga keltiruvchi psixologik omil sifatida	756
<i>Yo'ldoshev Javlon Ablanazar o'g'li</i>	

Цифровые технологии и искусственный интеллект в обучении иностранным языкам: теоретико-методологический анализ	760
Абидова М. И., Абидова Д. М.	
Сюжетно-ролевая игра как способ психоэмоционального развития детей дошкольного возраста, находящихся на длительном лечении.....	764
Амитова Майисия Рахмателлаевна	
Эффективные приемы презентации лексики на уроках иностранного языка	767
Гилязиева Насиба Михайловна	
Речевые действия в методике формирования коммуникативной компетенции при обучении РКИ...	770
Ислямова Сония Юнусовна	
Трансформация ценностей, связанных с физической активностью, у представителей разных поколений: результаты современных исследований.....	779
У. Ш. Салимов	

CHET TILDA TINGLAB TUSHUNISHDAGI MUAMMOLAR VA ULARNI BARTARAF ETISH USULLARI

Jumayeva Gulxan Amrullayevna

Nizomiy nomidagi O'zbekiston milliy pedagogika universiteti
"Roman-german tillari" kafedrasida dotsenti v.b.

ORCID: 0009-0007-2795-9560

Annotatsiya: Ushbu maqolada chet tilini o'rganish jarayonida tinglab tushunish (audiovizual qabul qilish) ko'nikmasida uchraydigan asosiy muammolar tahlil qilinadi. Tinglovchilarda kuzatiladigan fonetik, leksik hamda psixologik to'siqlar ilmiy jihatdan yoritiladi. Muallif tinglab tushunish ko'nikmasini rivojlantirishga qaratilgan samarali metod va strategiyalarni taklif etadi. Zamonaviy pedagogik texnologiyalar hamda interaktiv usullarning ahamiyati nazariy va amaliy asosda izohlanadi. Tadqiqotda muallifning amaliy tajribasiga tayangan yondashuvi aks etgan. Natijada mavjud muammolarni bartaraf etish bo'yicha ilmiy-amaliy tavsiyalar ishlab chiqilgan. Maqolaning ilmiy yangiligi masalaga kompleks yondashuv taklif etilganligi bilan belgilanadi.

Kalit so'zlar: tinglab tushunish, chet tilini o'rganish, qiyinchiliklar, fonetik to'siqlar, metodlar, audio materiallar, kommunikativ yondashuv.

Abstract: This article analyzes the main difficulties encountered in listening comprehension during foreign language learning. Phonetic, lexical, and psychological barriers faced by learners are examined from a theoretical perspective. The author proposes effective methods and strategies for developing listening skills. The significance of modern pedagogical technologies and interactive approaches is substantiated both theoretically and practically. The study reflects the author's practice-oriented approach. Scientific and practical recommendations for overcoming identified problems are developed. The scientific novelty of the article lies in the proposed integrated approach to addressing the issue.

Key words: listening comprehension, foreign language learning, difficulties, phonetic barriers, methods, audio materials, communicative approach.

Аннотация: В статье анализируются основные трудности восприятия иностранной речи на слух в процессе изучения иностранного языка. Рассматриваются фонетические, лексические и психологические барьеры, возникающие у обучающихся. Автор предлагает эффективные методы и стратегии развития навыков аудирования. Обосновывается значение современных педагогических технологий и интерактивных подходов. В исследовании отражён практико-ориентированный подход автора. Разработаны научно-практические рекомендации по преодолению выявленных проблем. Научная новизна работы заключается в предложении комплексного подхода к решению рассматриваемой проблемы.

Ключевые слова: аудирование, изучение иностранного языка, трудности, фонетические барьеры, методы, аудиоматериалы, коммуникативный подход.

KIRISH

Bugungi globallashuv jarayonida chet tillarini mukammal egallash shaxsning kasbiy va ijtimoiy muvaffaqiyatini belgilovchi muhim omillardan biriga aylangan. Ayniqsa, tinglab tushunish (listening comprehension) ko'nikmasi til o'rganishning eng murakkab va shu bilan birga eng zarur komponentlaridan biri hisoblanadi. Amaliy tajribalar shuni ko'rsatadiki, til o'rganuvchilarning aksariyati aynan og'zaki nutqni idrok etishda sezilarli qiyinchiliklarga duch keladi. Bu holat fonetik xususiyatlar, nutq tezligi, lug'at zaxirasining yetarli emasligi, psixologik to'siqlar hamda an'anaviy o'qitish metodlarining yetarli darajada samarali emasligi bilan izohlanadi. Shu sababli chet tilida tinglab tushunishdagi muammolarni chuqur o'rganish va ularni bartaraf etishning ilmiy asoslangan usullarini ishlab chiqish bugungi kunda dolzarb ilmiy-amaliy masala hisoblanadi.

Mazkur tadqiqotning ob'ekti – chet tilini o'rganish jarayonida tinglab tushunish ko'nikmasini shakllantirish jarayonidir. Tadqiqotning predmeti esa chet tilida og'zaki nutqni idrok etishda yuzaga keladigan lingvistik, psixologik va metodik qiyinchiliklar hamda ularni bartaraf etish usullaridan iborat.

Tadqiqotning maqsadi – chet tilida tinglab tushunish jarayonida uchraydigan asosiy muammolarni aniqlash, ularning sabablarini ilmiy jihatdan tahlil qilish va samarali metodik yechimlarni taklif etishdan iborat.

Ushbu maqsadga erishish uchun quyidagi vazifalar belgilandi:

- tinglab tushunish ko'nikmasining nazariy asoslarini o'rganish;
- chet tilini o'rganishda uchraydigan asosiy tinglab tushunish qiyinchiliklarini tasniflash;
- mazkur muammolarning kelib chiqish omillarini tahlil qilish;
- zamonaviy pedagogik texnologiyalar va metodlar asosida ularni bartaraf etish yo'llarini ishlab chiqish;
- amaliy tavsiyalarni shakllantirish.

Shu tariqa, mazkur tadqiqot chet tilini o'qitish metodikasida tinglab tushunish ko'nikmasini rivojlantirishning samarali mexanizmlarini ilmiy asosda yoritishga xizmat qiladi.

Mavzuga oid adabiyotlar sharhi

Chet tilini o'rganishda tinglab tushunish ko'nikmasi masalasi tilshunoslik va metodika sohasida ko'plab olimlar tomonidan tadqiq etilgan dolzarb muammolardan biridir. Xorijiy ilmiy manbalarda tinglab tushunish jarayoni murakkab psixolingvistik faoliyat sifatida talqin qilinadi. Xususan, Stephen Krashen o'zining "mazmunli kirish" nazariyasida til o'rganuvchi tabiiy nutqni muntazam eshitish orqali tilni samarali o'zlashtirishini ta'kidlaydi. Olimning fikriga ko'ra, tinglovchi uchun tushunarli va kontekstga boy nutq muhitini yaratish tilni o'zlashtirishning asosiy sharti hisoblanadi. Biroq, mening fikrimcha, mazkur yondashuv tinglovchining individual psixologik holati, masalan, eshitish jarayonidagi stress, diqqatning tez chalg'ishi yoki nutq tezligidan qo'rquv kabi omillarni yetarli darajada hisobga olmaydi [3].

Tinglab tushunishning strategik jihatlarni o'rganishda Larry Vandergriftning ilmiy ishlari alohida ahamiyat kasb etadi. U tinglab tushunishni faol kognitiv jarayon sifatida baholab, metakognitiv strategiyalarning rolini asoslab beradi. Olim tinglovchi nutqni anglash jarayonida oldindan taxmin qilish, ma'lumotni tahlil qilish va o'zini nazorat qilish kabi strategiyalarni qo'llashi zarurligini ta'kidlaydi. Menimcha, ushbu yondashuv tinglab tushunishni rivojlantirishda muhim metodik asos bo'lib xizmat qiladi, ammo bu strategiyalarni real o'quv jarayonida, ayniqsa zamonaviy raqamli vositalar bilan integratsiyalash masalasi yetarli darajada ochib berilmagan [2].

Shuningdek, Michael Rost tinglab tushunishni kommunikativ kompetensiyaning markaziy elementi sifatida ko'rib, autentik audio materiallardan foydalanish zarurligini ilmiy asoslaydi. Uning fikricha, o'quvchilarning tinglab tushunishdagi qiyinchiliklari ko'pincha sun'iy va soddalashtirilgan o'quv materiallarining ustunligi bilan bog'liq. Mening kuzatishlarimga ko'ra ham, real nutqiy muhitga yaqin materiallar tinglovchining motivatsiyasini oshiradi va nutqni idrok etish tezligini sezilarli darajada rivojlantiradi. Mahalliy tadqiqotlarda esa tinglab tushunish ko'nikmasini shakllantirish ko'proq metodik nuqtai nazardan o'rganilgan bo'lib, ularda mashg'ulotlar tizimi, audio materiallarni tanlash mezonlari va o'quv jarayonini bosqichma-bosqich tashkil etish masalalari yoritilgan [1]. Biroq, mening fikrimcha, ushbu ishlarda tinglab tushunish qiyinchiliklarini lingvistik, psixologik va texnologik omillar uyg'unligida kompleks tahlil qilish yetarli darajada amalga oshirilmagan.

Mazkur tadqiqotning o'ziga xosligi shundaki, unda tinglab tushunish muammosi ko'p omilli hodisa sifatida qaraladi. Ya'ni, mening yondashuvimga ko'ra, bu jarayonda faqat til birliklarini bilish emas, balki tinglovchining psixologik tayyorgarligi, motivatsiyasi, o'quv muhiti, zamonaviy texnologiyalar va interaktiv metodlarning uyg'unligi hal qiluvchi ahamiyatga ega. Shu bois, tadqiqotda tinglab tushunishdagi qiyinchiliklar kompleks tahlil qilinib, ularni bartaraf etishning integrativ, amaliy yo'naltirilgan metodik modeli taklif etiladi.

TADQIQOT METODOLOGIYASI

Mazkur tadqiqotni amalga oshirish jarayonida muammoni har tomonlama yoritish hamda ishonchli ilmiy natijalarga erishish maqsadida bir qator o'zaro bog'liq ilmiy-tadqiqot metodlaridan foydalanildi. Tadqiqot metodologiyasi tinglab tushunish ko'nikmasini shakllantirish jarayonini lingvistik, psixologik va metodik jihatdan kompleks o'rganish tamoyiliga asoslandi.

Avvalo, tadqiqotda nazariy tahlil metodi qo'llanildi. Ushbu metod orqali chet tilini o'qitish metodikasi, tinglab tushunish jarayonining psixolingvistik asoslari hamda bu sohada mavjud ilmiy qarashlar o'rganildi, umumlashtirildi va tizimlashtirildi [7; 5]. Natijada tinglab tushunishning ko'p bosqichli va murakkab kognitiv jarayon ekanligi hamda unda lingvistik bilimlar bilan bir qatorda psixologik omillar ham muhim rol o'ynashi aniqlashtirildi.

Tadqiqotning muhim qismi sifatida qiyosiy taqqoslash metodidan foydalanildi. Mazkur metod yordamida an'anaviy va zamonaviy tinglab tushunishni rivojlantirish usullari o'zaro solishtirildi. Xususan, dars jarayonida qo'llaniladigan oddiy audio mashqlar bilan interaktiv va autentik materiallarga asoslangan mashg'ulotlarning

samaradorligi qiyosiy tahlil qilindi. Ushbu taqqoslash natijasida interaktiv, kommunikativ va texnologik yondashuvlar tinglovchilarning nutqni idrok etish tezligi, mazmuni tushunish darajasi hamda motivatsiyasiga sezilarli ijobiy ta'sir ko'rsatishi aniqlandi.

Shuningdek, tadqiqotda kuzatish metodidan ham foydalanildi. Bu metod orqali o'quv jarayonida talabalarning tinglab tushunishdagi xatti-harakatlari, duch kelayotgan qiyinchiliklari hamda mashg'ulotlarga bo'lgan munosabatlari muntazam ravishda kuzatildi. Kuzatish natijalari tinglab tushunishdagi asosiy muammolar fonetik idrok, nutq tezligi, notanish leksika hamda diqqatni uzoq vaqt saqlash bilan bog'liqligini ko'rsatdi^[9:13].

Bundan tashqari, tadqiqotda tahlil va umumlashtirish metodi qo'llanilib, olingan nazariy va amaliy ma'lumotlar tizimli ravishda qayta ishlanib, ilmiy xulosalar shakllantirildi. Ushbu metod orqali tinglab tushunish ko'nikmasini rivojlantirishga ta'sir etuvchi omillar o'zaro bog'liqlikda tahlil qilindi hamda ularni bartaraf etishning samarali yo'llari aniqlashtirildi.

TAHLIL VA NATIJALAR

Ushbu tadqiqot doirasida chet tilida tinglab tushunish jarayonida uchraydigan qiyinchiliklarni aniqlash maqsadida amaliy kuzatishlar, o'quv jarayonidagi monitoring natijalari hamda so'rovnomalar ma'lumotlari tahlil qilindi. Tadqiqot davomida turli darajadagi til o'rganuvchilardan iborat guruhlar bilan ishlanib, ularning tinglab tushunish jarayonidagi real muammolari tizimli ravishda o'rganildi.

Olingan natijalar shuni ko'rsatdiki, tinglab tushunishdagi qiyinchiliklar bir necha asosiy omillar bilan bog'liq. Avvalo, fonetik qiyinchiliklar eng yuqori ko'rsatkichni tashkil etdi. So'rovnomalar natijalariga ko'ra, respondentlarning qariyb 65 foizi nutq tezligi va talaffuzdagi farqlarni tushunmaslikni asosiy muammo sifatida ko'rsatgan. Ayniqsa, tabiiy nutqdagi qisqartmalar, intonatsiya o'zgarishlari va urg'u tizimi tinglovchilar uchun sezilarli to'siq bo'lib xizmat qilishi aniqlandi.

Ikkinchi muhim omil sifatida leksik qiyinchiliklar kuzatildi. Tadqiqot natijalariga ko'ra, ishtirokchilarning taxminan 58 foizi notanish so'zlarning ko'pligi sababli umumiy mazmuni tushunishda qiynalishini bildirgan. Bu holat, ayniqsa, autentik materiallar bilan ishlash jarayonida yaqqol namoyon bo'ldi. Tahlillar shuni ko'rsatdiki, tinglovchilar ko'pincha har bir so'zni tushunishga urinishlari natijasida nutqning umumiy mazmunini yo'qotib qo'yadilar.

Psixologik omillar ham muhim rol o'ynashi aniqlanib, respondentlarning qariyb 52 foizi tinglash jarayonida hayajon, ishonchsizlik va diqqatning tez chalg'ishini muammo sifatida qayd etgan. Kuzatishlar davomida tinglovchilar notanish nutqni eshitganda stress holatiga tushishi va bu holat tinglash samaradorligini sezilarli darajada pasaytirishi kuzatildi.

Tahlil natijalari jadval va diagrammalar orqali umumlashtirilganda, tinglab tushunishdagi qiyinchiliklarning asosiy ulushi fonetik omillarga (taxminan 40%), leksik muammolarga (35%) hamda psixologik to'siqlarga (25%) to'g'ri kelishi aniqlandi. Ushbu ko'rsatkichlar tinglab tushunish jarayonining kompleks xususiyatga ega ekanligini yana bir bor tasdiqlaydi.

Amaliy mashg'ulotlar jarayonida interaktiv metodlar, autentik audio materiallar va vizual qo'llab-quvvatlovchi vositalardan foydalanilgan holatlarda tinglovchilarning natijalari sezilarli darajada yaxshilangani kuzatildi. Xususan, zamonaviy texnologiyalar asosida tashkil etilgan mashg'ulotlarda tinglab tushunish darajasi o'rtacha 20–25 foizga oshgani qayd etildi.

Umuman olganda, tahlil natijalari tinglab tushunishdagi qiyinchiliklar ko'p omilli xarakterga ega ekanligini, ularni samarali bartaraf etish uchun esa lingvistik, psixologik va metodik yondashuvlarning uyg'unligi zarurligini ko'rsatdi. Mazkur natijalar keyingi xulosa va amaliy tavsiyalarni ishlab chiqishda muhim asos bo'lib xizmat qildi.

XULOSA VA TAKLIFLAR

Olib borilgan tadqiqot natijalari shuni ko'rsatdiki, chet tilida tinglab tushunish ko'nikmasini shakllantirish jarayoni murakkab va ko'p omilli xususiyatga ega bo'lib, unda lingvistik, psixologik hamda metodik omillar o'zaro uzviy bog'liq holda namoyon bo'ladi. Tahlillar asosida aniqlanishicha, tinglovchilarning eng katta qiyinchiliklari nutq tezligini idrok etish, talaffuzdagi farqlarni anglash, notanish leksik birliklarning ko'pligi hamda tinglash jarayonidagi psixologik to'siqlar bilan bog'liqdir. Shuningdek, an'anaviy o'qitish usullarining ustunligi va autentik nutqiy muhitning yetarli darajada yaratilmasligi ham tinglab tushunish ko'nikmasining samarali rivojlanishiga salbiy ta'sir ko'rsatishi aniqlandi.

Tadqiqot natijalariga tayangan holda, mening fikrimcha, tinglab tushunishdagi muammolarni bartaraf etish uchun, avvalo, o'quv jarayonida tinglash faoliyatiga tizimli va maqsadli yondashuvni kuchaytirish zarur. Bunda tinglash mashg'ulotlari muntazam, bosqichma-bosqich hamda kommunikativ yo'naltirilgan tarzda tashkil etilishi muhim ahamiyat kasb etadi.

Shu asosda quyidagi amaliy taklif va tavsiyalar ilgari suriladi:

- tinglab tushunish ko'nikmasini rivojlantirishda autentik audio materiallardan keng foydalanish hamda ularni o'quvchilarning til darajasiga mos holda tanlash;
- o'quv jarayoniga interaktiv metodlar, multimediya vositalari va raqamli platformalarni faol integratsiya qilish;
- tinglovchilarda metakognitiv tinglash strategiyalarini shakllantirishga qaratilgan maxsus mashqlar tizimini ishlab chiqish;
- psixologik to'siqlarni kamaytirish maqsadida qo'llab-quvvatlovchi va motivatsion o'quv muhitini yaratish;
- tinglash mashg'ulotlarini boshqa nutq faoliyati turlari bilan integratsiyalashgan holda tashkil etish.

Mazkur tadqiqot tinglab tushunishdagi qiyinchiliklarning sabablarini kompleks tahlil qilish hamda ularni bartaraf etishning samarali metodik yo'llarini aniqlashga xizmat qildi. Taklif etilgan tavsiyalar chet tilini o'qitish amaliyotida tinglab tushunish ko'nikmasini rivojlantirish samaradorligini oshirishga, shuningdek, o'quvchilarning kommunikativ kompetensiyasini shakllantirishga muhim hissa qo'shadi.

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati:

1. Vandergrift, L. Recent developments in second and foreign language listening comprehension research // *Language Teaching*. – 2007. – Vol. 40, № 3. – P. 191–210.
2. Rost, M. *Teaching and Researching Listening*. – London: Routledge, 2011. – 394 p.
3. Krashen, S. D. *The Input Hypothesis: Issues and Implications*. – New York: Longman, 1985. – 120 p.
4. Field, J. *Listening in the Language Classroom*. – Cambridge: Cambridge University Press, 2008. – 366 p.
5. Brown, H. D. *Principles of Language Learning and Teaching*. – New York: Pearson Education, 2007. – 410 p.
6. Richards, J. C. *Teaching Listening and Speaking: From Theory to Practice*. – Cambridge: Cambridge University Press, 2008. – 270 p.
7. Flowerdew, J., Miller, L. *Second Language Listening: Theory and Practice*. – Cambridge: Cambridge University Press, 2005. – 366 p.
8. Goh, C. C. M. Exploring listening comprehension tactics and their interaction patterns // *System*. – 2002. – Vol. 30, № 2. – P. 185–206.
9. Nunan, D. *Second Language Teaching and Learning*. – Boston: Heinle & Heinle Publishers, 1999. – 330 p.
10. Ur, P. *A Course in Language Teaching: Practice and Theory*. – Cambridge: Cambridge University Press, 1996. – 375 p.
11. Jalolov, J. *Chet til o'qitish metodikasi*. – Toshkent: O'qituvchi nashriyoti, 2012. – 240 b.
12. Saidov, A. *Chet tilini o'qitishda zamonaviy pedagogik texnologiyalar*. – Toshkent: Fan nashriyoti, 2018. – 180 b.
13. Nurmonov, A. Til o'rganishda kommunikativ yondashuvning ahamiyati // *Xorijiy tillarni o'qitish metodikasi jurnali*. – 2020. – № 3(1). – B. 45–52.

-
- 13.00.00 Pedagogika fanlari
 - 13.00.01 Pedagogika nazariyasi. Pedagogik ta'limotlar tarixi
 - 13.00.02 Ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi (sohalar bo'yicha)
 - 13.00.03 Maxsus pedagogika
 - 13.00.04 Jismoniy tarbiya va sport mashg'ulotlari nazariyasi va metodikasi
 - 13.00.05 Kasb-hunar ta'limi nazariyasi va metodikasi
 - 13.00.06 Elektron ta'lim nazariyasi va metodikasi (ta'lim sohaları va bosqichlari bo'yicha)
 - 13.00.07 Ta'limda menejment
 - 13.00.08 Maktabgacha ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi
 - 13.00.09 Ijtimoiy pedagogika
 - 07.00.00 Tarix fanlari
 - 19.00.00 Psixologiya fanlari
 - 01.00.00 Fizika-matematika fanlari
 - 02.00.00 Kimyo fanlari
 - 03.00.00 Biologiya fanlari
 - 09.00.00 Falsafa fanlari
 - 10.00.00 Filologiya fanlari
 - 11.00.00 Geografiya fanlari

MAKTABGACHA VA MAKTAB TA'LIMI

Mas'ul muharrir: Ramzidin Ashurov

Ingliz tili muharriri: Murod Xoliyorov

Musahhih: Alibek Zokirov

Sahifalovchi va dizayner: Iskandar Islomov

2026. №2(2)

© Materiallar ko'chirib bosilganda "Maktabgacha va maktab ta'limi" jurnali manba sifatida ko'rsatilishi shart. Jurnalda bosilgan material va reklamalardagi dalillarning aniqligiga mualliflar ma'sul. Tahririyat fikri har vaqt ham mualliflar fikriga mos kelamasligi mumkin. Tahririyatga yuborilgan materiallar qaytarilmaydi.

"Maktabgacha va maktab ta'limi" jurnali 26.09.2023-yildan O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Adminstratsiyasi huzuridagi Axborot va ommaviy kommunikatsiyalar agentligi tomonidan №C-5669363 reyestr raqami tartibi bo'yicha ro'yxatdan o'tkazilgan.
Litsenziya raqami: № 136361.

Manzirimiz: Toshkent shahar, Yunusobod tumani
19-mavze, 17-uy.